

درآمدی بر

زبان مازندرانی

حسن بشیرنژاد

(عضو هیئت علمی دانشگاه فرهنگیان)

سرشناسه: بشیرنژاد، حسن، ۱۳۵۰-مؤلف، دکتری/زبان‌شناسی/هیأت علمی، ۰۰۹۱۱۱۲۵۷۵۰۲.

اصطلاحات فرهنگ رایج فارسی به انگلیسی- متون و گرامر پایه - زبان عمومی

سرشناسه: نشر شمال پایدار، ۷۱۰۳، خ طالب آملی - دریای ۲۶، - ناشر

عنوان و نام پدیدآور: درآمدی بر زبان مازندرانی فارسی

وضعیت ویراست: -اول

مشخصات نشر: آمل * موسسه فرهنگی هنری شمال پایدار،

شمال پایدار ۱۳۹۷

مشخصات ناشر: ۸۰، ۱ اوزیری

شابک: ۳۶-۸-۶۱۱-۶۲۲-۹۷۸

وضعیت پرست: بسی فیبا

شماره کتابشناختی: ۵۴۴-۰۱

انتشارات شمال پایدار

حق چاپ برای مولفان اثر محفوظ است.

مرکز پخش: آمل

انتشارات شمال پایدار

۰۱۱-۴۴۲۲۳۳۵۳

۰۱۱-۴۴۲۲۷۹۰

۰۹۳۷۴۵۸۴۱۰

مستدق پستی: ۱۳۴

www.shomal-paydar.ir

درآمدی بر زبان مازندرانی

مؤلف: حسن بشیرنژاد

ناشر: انتشارات شمال پایدار

چاپ و صحافی: نیک

صفحه آرایی: اشرف قاسمی

طرح جلد: اشرف قاسمی

نوبت چاپ: نخست - آبان ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۳۶-۸-۶۱۳۵-۶۲۲-۹۷۸

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیشگفتار

کشور ما، ایران، کشوری پهناور و به لحاظ تنوعات قومی، نژادی، فرهنگی و زبانی بسیار غنی است. زبان‌های محلی ایران اعم از کردی، لری، بلوچی، گیلکی، مازندرانی و ... هر یک زبان مادری یکی از اقوام ایرانی بوده و بخشی از فرهنگ و هویت قومی آنان را تشکیل می‌دهد. این زبان‌ها منعکس‌کننده آداب، رسوم، سنت، ارزش‌ها و باورهای یک قوم و ملت و در عین حال، محملی برای انتقال این ارزش‌ها و باورها از نسلی به نسل دیگرند. همگی آنها ریشه در فرهنگ و تمدن کهنی دارند که ادگار پیشینیان و گذشتگان این مرز و بوم است. این زبان‌ها، علاوه بر ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی شان، به سبب رابطه تاریخی‌شان با زبان فارسی و برتری‌های گنجینه‌های زبانی از واژگان اصیل می‌توانند کمک شایانی به مطالعات تاریخی و ایشه‌شناختی زبان فارسی نمایند. هر گونه تلاش در جهت تقویت این زبان‌ها و هر گونه کمک در راستای حفظ و بقای این زبان‌ها در واقع گامی است در مسیر تقویت، حفظ و پویایی زبان فارسی که زبان ملی ما و عاملی برای ایجاد وحدت و همدلی میان اقوام ایرانی به حساب می‌آید.

مازندرانی یکی از زبان‌های کهن ایرانی است که سالیان سال زبان بومیان ساکن در بخشی از مناطق شمالی ایران را تشکیل می‌داده است و به مانند سایر زبان‌ها و گویش‌های محلی ایران به سبب پیشینه‌ی تاریخی و پیوندش با گذشته‌ی زبان فارسی، از گنجینه‌های ارزشمندی از واژه‌ها، اصطلاحات و امثال برخوردار است که امروزه در فارسی معیار کاربرد خود را از دست داده و به فراموشی سپرده شده‌اند.

در سال‌های اخیر، این زبان تحت تأثیر تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شاهد دگرگونی‌ها و تحولاتی بوده است و تصور می‌رود که با گذشت

زمان سرعت و وسعت این تحولات به تبع تحولات غیر زبانی چشمگیرتر نیز شود. در نتیجه‌ی تغییر شیوه‌های زندگی، منسوخ‌شدن روش‌ها و ابزارهای زندگیستی و ظهور پدیده‌ها و روش‌های جدید، مطرود شدن حرفه‌های قدیمی و روی آوردن به مشاغل جدید، گسترش شهرنشینی، گسترش آموزش زبان فارسی و افزایش میزان باسوادی، توسعه‌ی راه‌های ارتباطی، رسانه‌های گروهی و پاره‌ای از تحولات اجتماعی و فرهنگی دیگر، بسیاری از واژه‌ها و اصطلاحات اصیل و بومیان زبان یا برای همیشه از خاطره‌ها محو گشته‌اند و یا در حال نابودی هستند. بیگانگی نسل حاضر با واژگان گذشته این زبان امری کاملاً مشهود است و آن عده‌ای که مختصر شناسی با واژه‌های این زبان دارند نیز می‌کوشند در گفتگوها از معادل فارسی آنها استفاده کنند. به هر حال تمامی این مسائل دست در دست هم، به تحول مازندرانی و مشابه‌ها، به گونه‌ی هر چه بیشتر آن با زبان فارسی سرعت بخشیده‌اند.

در راستای تلاش برای شناسایی، توصیف و کمک به حفظ این زبان، در این مجموعه سعی شده است ویژگی‌های ساختاری و واژگانی مازندرانی به خوانندگان گرامی معرفی گردد. همچنین در بخش آغارین مجموعه به پیشینه مازندرانی و تنوعات گویشی آن در استان مازندران پرداخته شده است. امیدوارم این اثر در دستیابی به اهداف مدنظر توفیق داشته باشد.

حسن بشیرنژاد، آبان ماه ۱۳۹۷

بخش اول: کلیات

- ۹ ..... ۱-۱ مقدمه
- ۱۲ ..... ۲-۱ آثار مکتوب مازندرانی
- ۱۴ ..... ۳-۱ لهجه‌های مازندرانی

بخش دوم: ویژگی‌های ساختاری مازندرانی

- ۲۱ ..... ۲-۲ مقدمه
- ۲۲ ..... ۲-۲ ویژگی‌های آرایشی
- ۲۹ ..... ۳-۲ فرآیندهای واغی
- ۳۰ ..... ۱-۳-۲ فرآیند افزایش
- ۳۲ ..... ۲-۳-۲ فرآیند حذف
- ۳۳ ..... ۳-۳-۲ فرآیند ابدال
- ۳۵ ..... ۴-۳-۲ فرآیند قلب
- ۳۶ ..... ۴-۲ ویژگی‌های واژگانی
- ۴۶ ..... ۵-۲ ویژگی‌های صرفی
- ۵۳ ..... ۶-۲ ویژگی‌های نحوی
- ۵۶ ..... منابع